

Kravspesifikasjon for teknisk system i forbindelse med autoritetsregistre for formidling og bibliografiske referanser tilknyttet formidling

Kravspesifikasjon

Teknisk utvalg

I forbindelse med formidlingsprosjektet fase II ble det opprettet et teknisk utvalg. Det tekniske utvalget skulle på grunnlag av teknisk og bibliotekfaglig kompetanse, lage en kravspesifikasjon som beskriver det tekniske systemet som må implementeres i forbindelse med autoritetsregistre for formidling og bibliografiske referanser tilknyttet formidling. Både innhold og funksjonalitet skulle beskrives så detaljert at man kan bestille en implementasjon hos en leverandør.

Utvalget skulle også som en del av sitt oppdrag foreslå hvilke oppgaver som må videreføres, og hvordan disse oppgavene kan løses på permanent basis.

Formidling II teknisk utvalg har bestått av følgende medlemmer:

- Grete Christina Lingjærde, **leder**, USIT - FRIDA
- Rune Brandshaug, BIBSYS - Forsk Dok
- Randi Eriksen, HiST, Bibliotekfaglig fra høgskolene
- Bjug Bøyum, NSD

Løsning

Teknisk utvalg ble enige om å bruke systemet ITAR (import tjeneste og autoritetsregistre) som allerede er laget i forbindelse med vitenskapelig publisering, til dette formål. Systemet må utvides til å ivareta de behov man har i forbindelse med formidling. Når det gjelder bøker, må man inkorporere bøker som klassifiseres som formidling i det prosjektet som pågår angående vitenskapelige bøker. Tilsvarende bør man når det gjelder formidlingspublikasjoner, se på om for eksempel Nasjonalbiblioteket har mulighet til å indeksere formidlingspublikasjoner tilsvarende det som er gjort for vitenskapelige publikasjoner fra Norart. Disse to sakene behandles i styringsgruppen for formidling II.

Nedenfor følger en beskrivelse av Itar (hentet fra Vekt på forskning). For en fullstendig beskrivelse se rapporten "Vekt på forskning". Deretter skal vi gjennomgå hvilke utvidelser i Itar som er nødvendige i forbindelse med formidling.

Fellestjenesten og hjelpesystemet ITAR

1. Formål og organisering

NSD (Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste) er systemeier av Itar og den tilhørende fellestjenesten. USIT (Universitets senter for informasjons teknologi, UiO) har utviklet og videreutvikler Itar. Fellestjenesten ble opprettet i forbindelse med vitenskapelig publisering, og ivaretar på fast basis funksjonene (og systemene) som skal understøtte registreringen av vitenskapelige publikasjoner:

- Vedlikehold og oppdatering av autoritetsregistrene for de vitenskapelige publiseringskanalene (periodika, serier, nettsteder og bokutgivere).
- Anskaffelse og distribusjon av referanser fra bibliografiske datakilder til institusjonene.

Disse funksjonene innebærer en betydelig kvalitetssikring av de data som hittil manuelt har blitt registrert lokalt ved institusjonene med rapportering.

2. Hjelpesystemet ITAR

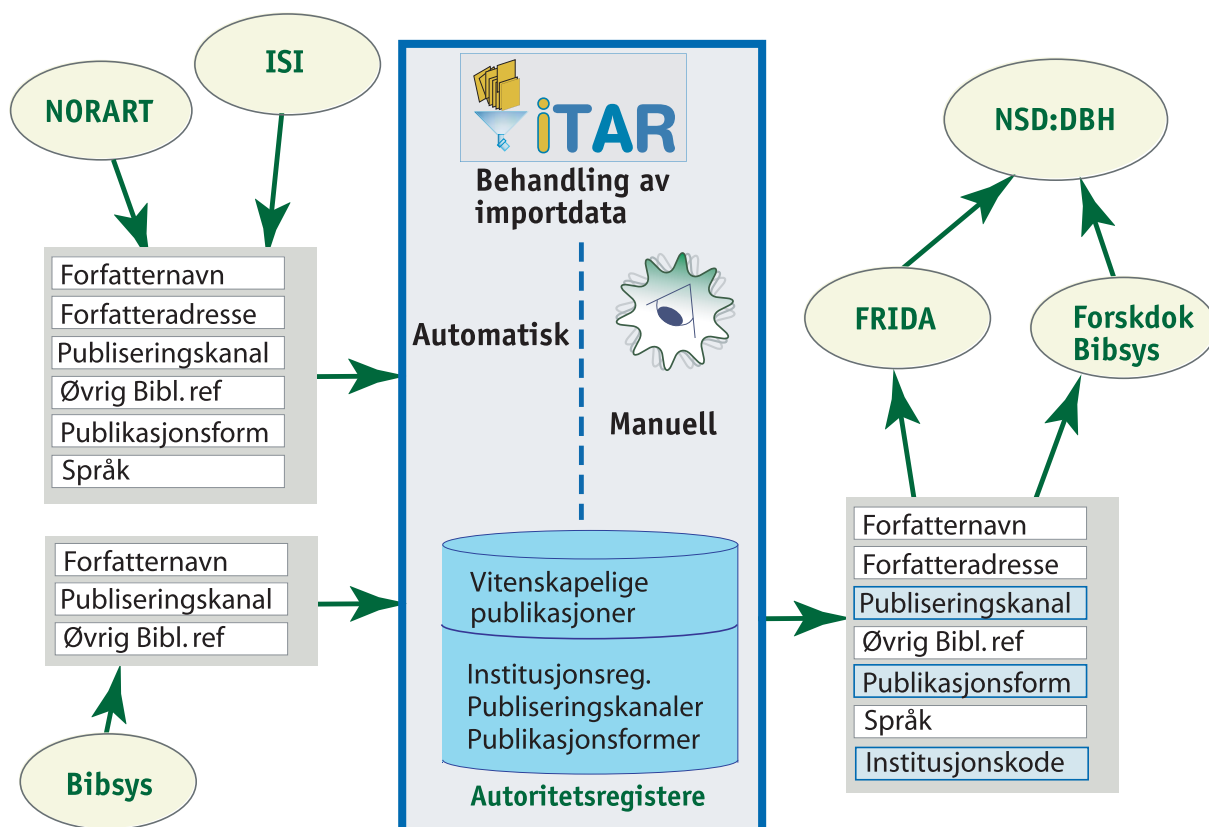
Importtjeneste og autoritetsregister (ITAR) er et datasystem utviklet for å være til hjelp for import fra bibliografiske datakilder, håndtering av autoritetsregistre og eksport av publikasjonsdata til dokumentasjonssystemene (figur 1).

Gangen med import av data fra bibliografiske kilder kan kort skisseres slik:

1. ISI, Norart og BIBSYS skal levere data til ITAR. Dette er referanser til vitenskapelige publikasjoner med en eller flere forfattere. Forfatterne kan komme fra ulike institusjoner. Opplysninger om publikasjonsform og om alle forfattere av en publikasjon og de institusjoner forfatterne har ført opp på publikasjonen, blir mottatt og lagt inn i ITAR sammen med den bibliografiske referansen.
2. I ITAR blir disse dataene kontrollert mot autoritetsregistre for publiseringskanaler og publikasjonsformer og et institusjonsregister. Dette foregår delvis automatisk, delvis ved manuell kontroll. Dataene blir så konvertert i ITAR slik at de tilfredsstillende kravene i autoritetsregistrene. For eksempel påføres kodeverdi for institusjon og publikasjon. Forfatternavn endres ikke.

3. Alle (nye) poster i ITAR overføres til dokumentasjonssystemet (Frida/ForskDok) etter at publikasjonene er fordelt på aktuelle institusjoner på grunnlag av registrerte forfatteradresser.
4. I dokumentasjonssystemene må det utvikles mottaksapparat for data fra ITAR.

Opgavene i punkt 1 – 3 vil ligge i fellestjenesten, mens punkt 4 vil være knyttet til de lokale forskningsdokumentasjonssystemene ForskDok og Frida (se kapitel 14).

Figur 1. Skjematisk fremstilling av nytt system for importtjeneste og autoritetsregistre (ITAR)

I data avlevert fra for eksempel ISI, vet man at "Norway" forekommer i minst ett av adressefeltene. I ITAR vil det lages kontrollrapporter som lister opp publikasjoner som ikke automatisk er knyttet til en norsk institusjon (via autoritetsregisteret). Disse publikasjonene må undersøkes manuelt slik at man får knyttet publikasjonen til riktig norsk institusjon. Deretter kan publikasjonen avleveres/hentes til den rette institusjonen. På denne måten vil man øke kvaliteten ved å undersøke nærmere "eierløse" publikasjoner og sørge for, der det er mulig, å knytte dem til en norsk eierinstitusjon.

Det er viktig at det i tilknytning til autoritetsregistrene bygges opp lister med ulike stavevarianter som kan forekomme for institusjoner osv., slik at man automatisk kan knytte publikasjonen til institusjoner i autoritetsregisteret. ITAR er laget slik at når en bruker manuelt angir hvilket institusjonsnummer som et institusjonsnavn i en publikasjon er tilknyttet, så vil systemet huske dette slik at det ikke må gjøres manuelt neste gang nye publikasjoner kommer inn med dette institusjonsnavnet. På denne måten vil systemet bygge seg opp over tid, og bedre automatikk vil komme på plass etter hvert som konverteringsinformasjon bygges opp i systemet. I dataene fra ISI er navn på hovedinstitusjoner rimelig standardisert, for eksempel Univ Oslo for Universitetet i Oslo, mens dette varierer for navn på lavere organisatoriske nivåer.

Autoritetsregistrene må være løpende oppdatert i ITAR og må kunne overføres til forskningdokumentasjonssystemene ved endringer eller på forespørsel. Fellestjenesten står ansvarlig for at data fra ITAR eksporteres periodisk til Frida og ForskDok. Også institusjoner som ikke er tilknyttet noe eget forskningdokumentasjonssystem, kan ha behov for data fra ITAR. Fellestjenesten må ha oversikt og kommunikasjon med disse institusjonene.

Indikatorer i forbindelse med formidling

Det er indikator 3 i formidlingskomponenten (fra rapporten Sammen om kunnskap) som er spesielt relevant i forbindelse med Itar systemet.

3. Publikasjoner

- bøker, læremidler og faglige ressurser
- artikler i fagtidsskrift
- aviskronikker

Om denne indikatoren står det blant annet følgende i " Sammen om Kunnskap":

Bøker, læremidler og faglige ressurser

Alle bøker som ikke inngår i indikatoren for vitenskapelig publisering, kan inngå i indikatoren for formidling (brukerrettet og allmennrettet) hvis de kan knyttes til et register over brukerrettede utgivelseskanaler. Utvalgets flertall anbefaler at det lages et register over utgivere og serier med minimum nasjonal forfatterkrets som ivaretar brukerrettet formidling.

- Registeret bør utvides etter hvert som institusjonene etablerer felles serier eller utgivelseskanaler for læremidler og andre faglige ressurser
- Registeret bør kvalitetssikres etter tilsvarende kriterier som for fagtidsskrifter

Artikler i fagtidsskrift

Begrepet fagtidsskrifter bør dekke profesjons, fag-, bransje- og sektortidsskrifter med ISSN-nummer som:

- Utkommer i trykt og/eller elektronisk form
- Har en minimum nasjonal forfatterkrets (mindre enn 2/3 av forfatterne er fra samme institusjon)
- Har redaksjonell uavhengighet etter redaktørplakaten

Utvalgets flertall anbefaler at et autoritetsregister for fagtidsskrifter, tilsvarende det som er laget for vitenskapelige tidsskrifter, blir utarbeidet og ajourført etter disse kriteriene.

Mange av de aktuelle tidsskriftene blir i dag indeksert i Norart med mulighet for import av referanser.

Aviskronikker og innsiktsartikler

Kronikk og innsiktsartikkel er krevende formidlingsformer som innebærer en forenkling av komplisert fagstoff slik at det blir tilgjengelig for et allment og interessert publikum.

Debattinnlegg faller utenfor det som telles i denne indikatoren.

Det foreslås at en ikke skiller mellom artikler og innsiktsartikler i aviser nasjonalt, regionalt eller lokalt nivå. Dette begrunnes med at institusjonene i universitets- og høgskolesektoren har et bredt ansvar når det gjelder formidling.

- Registreringen avgrenses til et visst antall kanaler som kronikkene og innsiktsartiklene blir publisert i
- Man har valgt ut de aviser som oppfyller kriteriene til pressestøtte, uansett om de mottar slik støtte eller ikke
- Listen over disse avisene kan ajourføres i et nasjonalt autoritetsregister
- Registeret er tenkt importert inn i dokumentasjonssystemene slik at vitenskapelig personale kan registrere sine bidrag her

Endringer i ITAR

På bakgrunn av de overnevnte krav i indikator 3 er det nødvendig med følgende endringer i Itar. Det må lages registre over følgende formidlingskanaler:

- fagtidsskrift
- utgivere
- aviser

Teknisk utvalg konkluderte med at for utgiver og fagtidsskrifter brukes de eksisterende registre i Itar, dvs forlag og tidsskrift, til dette formål. Det innføres i disse registrene/tabellene et felt (dvs et merke) for om det er en godkjent formidlingskanal. Forlagene eller tidsskriftene kan både være formidlingskanal og eller vitenskapelig kanal. Løsningen gjør dette mulig. Tilsvarende må grensesnittet (eksport-formatet) for avlevering av data til forskningsdokumentasjonssystemene endres tilsvarende, det vil si med et element eller attributt. Dataprogrammet som genererer eksporten, må også endres i forhold til dette.

Når det gjelder aviser, må det lages et helt nytt register i Itar da det ikke finnes et slikt register fra før i systemet. Følgende data er ønskelig å kunne registrere om aviser:

AVIS

Feltnavn	Beskrivelse
Navn	Avisens navn, f.eks Aftenposten
Utgivelsesområde	Lokalt, nasjonalt
Målform	Nynorsk, Bokmål, Samisk...
Url	Lenke til avisens hjemmeside
Adresse	Adresse til avisen
Utgiversted	Stedangivelse for utgiver
ISSN- nummer	ISSN nummer for avisen hvis det eksisterer

Teknisk utvalg har diskuterte om autoritetsregistrene for aviser og vitenskapelige serier /tidsskrifter burde ligge i atskilte tabeller eller i en felles tabell. Konklusjonen var at dette spiller ingen rolle for dokumentasjonssystemene. Valget

har da falt på en løsning med felles tabell hvor man angir om forekomsten er en avis eller ikke. Tidsskrifttabellen inneholder alle de overnevnte felter foruten adresse som må legges inn som et nytt felt. Tidsskrifttabellen i Itar har obligatorisk felt for ISSN nummer, og det må åpnes for mulighet til å registrere aviser uten ISSN nummer i Itar fordi ikke alle aviser har ISSN nummer.

Følgende må implementeres i Itar i forbindelse med avisregisteret:

- Felter for adresse og avmerkingsfelt for om forekomsten er en avis, må opprettes i basen på tidsskrifttabellen
- Skjerm bilde for registrering samt endring av de nye feltene i tidsskrift må lages
- Søkefelt begrenset til aviser må implementeres i søkebildet mot tidsskrift tabellen
- Utarbeide XML-grensesnitt i henhold til felt endringene i Tidsskrift tabellen
- Dataprogram som genererer XML kode for eksport til forskningsdokumentasjonssystemene, må endres i henhold til de nye feltene
- Restriksjoner i forbindelse med påkrevd ISSN i Tidsskrifter må endres og tilpasses til aviser uten ISSN.

Data fra bibliografiske datakilder

Det forutsettes at publikasjonene i de aktuelle fagtidsskrifter tilknyttet formidling, kommer på samme format som de øvrige "Norart dataene" og at formidlingsbøker faller inn under den planlagte bokimporten for vitenskapelige bøker med hensyn på format og rutiner slik at det ikke medfører medarbeid i Itar.

Publikasjonsform/kategorier

Det finnes tabeller for å lagre ulike publikasjonsformer/kategorier i Itar samt eksportere dem til forskningsdokumentasjonssystemene. Styringsgruppen må bestemme hvilke former som er aktuelle i forbindelse med formidling. Det er viktig at formen samstemmer med vanlig bruk i forskningsdokumentasjonssystemene og de bibliografiske systemene.

Forskningsdokumentasjonssystemene

Forskningsdokumentasjonssystemene må tilpasses de ulike krav som stilles i forbindelse med formidlingsindikatorer. Eventuelt nye kategorier og informasjonselementer må innføres i forskningsdokumentasjonssystemene. Dette gjelder altså både Forskdok (Bibsys) og Frida (Usit).

Videreføring

Da teknisk utvalg også innehar de aktuelle roller som systemeier samt utviklingsansvarlig av Itar, og med bakgrunn i at det ikke er så store endringer i Itar, har man kommet fra til følgende konklusjon. USIT kan begynne å utvikle Itar med den ønskede funksjonalitet i forbindelse med formidling. Dette arbeidet faller inn under videreutviklingsoppgaver som det er tatt høyde for i forbindelse med driften av Itar.

Når det gjelder Felletjenesten og videreføring av de nye typene autoritetsregistre, ser det også ut å kunne falle inn under de avtalte tjenester med NSD i forbindelse med vitenskapelig publisering. Utgangspunktet må være at et første sett av fagrettede publiseringskanaler (tidsskrifter, forlag og aviser) er etablert.

Andre spørsmål i fremtiden angående Itar systemet og formidling foreslås behandlet i den eksisterende referansegruppen til Itar hvor KD, NSD, UHR og Forskningsdokumentasjonssystemene er representert.